Valiokunnan lausunto MmVL 10/2026 vp─ E 13/2026 vp

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto — Euroopan kiertotalouteen siirtymisen vauhdittaminen: muovin kiertotalouden pilotti

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto — Euroopan kiertotalouteen siirtymisen vauhdittaminen: muovin kiertotalouden pilotti (E 13/2026 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:
- ympäristöneuvos Merja Saarnilehto, ympäristöministeriö
- ympäristöneuvos Tarja-Riitta Blauberg, ympäristöministeriö
- erityisasiantuntija Eini Lemmelä, ympäristöministeriö
- johtava asiantuntija Elina Pahkala, maa- ja metsätalousministeriö
- erikoistutkija Juha-Matti Katajajuuri, Luonnonvarakeskus
- kestävän kehityksen asiantuntija Laura Aalto, Elintarviketeollisuusliitto ry
- toimitusjohtaja Mikko Malin, Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:
- Suomen Kalankasvattajaliitto ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Mua-Tuote Oy
- Rapala VMC Oyj
- UPM-Kymmene Oyj
- Huhtamäki Oyj

Valiokunta on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- asiantuntija Jari Myllykoski

Valmis
5.0

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2026 vp

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Pääasiallinen sisältö

Komission antama tiedonanto sisältää joukon toimia, jotka tähtäävät muovien kiertotalouden vauhdittamiseen. Muovien kierrätys Euroopassa on vaikeuksissa, koska EU-markkinoille tulee suuria määriä halpaa kierrätettyä ja neitseellistä muovia EU:n ulkopuolelta, mikä vääristää kilpailua ja syrjäyttää eurooppalaisen kierrätysmateriaalin. Lisäksi haasteita tuo kierrätysmateriaalien pirstaleiset markkinat ja neitseellisten muovien hintavaihtelut. Näiden seurauksena kierrätyskapasiteetin kasvu on hidastunut, yrityksille aiheutuu taloudellisia tappioita ja kierrätystavoitteiden saavuttaminen vaikeutuu entisestään.

Myös Suomessa muovien kierrätystoiminta on edelleen murrosvaiheessa, eikä pakkausmuoveille asetettua EU:n kierrätystavoitetta (50 % vuonna 2025, 55 % vuonna 2030) ole saavutettu.

Nyt julkaistu lyhyen aikavälin toimenpidepaketti on askel kohti EU:n kiertotalousasetusta, jota komissio aikoo esittää myöhemmin tänä vuonna. Tulevan kiertotalousasetuksen on tarkoitus sisältää laajempia toimia sisämarkkinoiden kehittämiseksi uusioraaka-aineiden osalta.

Valtioneuvoston kanta

Suomi tukee komission linjausta, jonka mukaan kiertotaloudesta tulisi tehdä yksi keskeisistä tavoitteista Euroopan teollisuuden uudistamisessa hiilidioksidipäästöjen vähentämisen rinnalla. Suomi tukee aloitteita, joilla parannetaan kiertotaloustuotteiden ja kierrätysmateriaalien laatua sekä lisätään niiden kysyntää EU:n sisämarkkinoilla. (E 15/2025 vp)

Suomi katsoo, että kiertotalouden edistäminen sekä talouskasvun ja ympäristöhaittojen irtikytkentä edellyttävät vaikuttavia politiikkatoimia, yhteistyötä sekä innovaatioita ja uusia liiketoimintamalleja tukevia kannustimia. (E 15/2025 vp)

Suomi pitää komission toimenpidepakettia muovien kierrätyksen vauhdittamiseksi ajankohtaisena ja tärkeänä. Muovien kierrätykseen liittyvien ympäristö-, ilmasto- ja kilpailukykytavoitteiden saavuttamiseksi on oleellista parantaa kierrätystoiminnan edellytyksiä ja samalla muovinkierrätyksen koko arvoketjun toimivuutta.

Suomi pitää tärkeänä yhtenäistää muovien kierrätysmarkkinoita koskevaa sääntelyä.

Suomi kannattaa jätteeksi luokittelun päättymistä koskevien (ei enää jätettä, EEJ) kriteerien kehittämistä mekaanisesti käsitellylle muovijätteelle kuten myös tuotteiden kierrätysmuoviosuuden määrittelyä EU-tasolla. Muovin kierrätyksen edelleen vauhdittamiseksi Suomi toivoo, että EEJ-kriteerit laaditaan mahdollisimman pian myös kemiallisesti käsitellylle muoville.

Valiokunnan lausunto MmVL 10/2026 vp

Sääntelyssä on muovin kierrätyksen edistämisen ohella tärkeää varmistaa terveys- ja ympäristöriskien hallinta sekä vaatimusten yhtenäinen toimeenpano jäsenvaltioissa. Tulisi myös pyrkiä siihen, että toimeenpanon seurantaa tukeva tilastointi toteutetaan kaikissa jäsenvaltioissa yhdenmukaisesti siten, että tiedot ovat vertailukelpoisia.

Suomi kannattaa komission ehdotusta tiiviimmästä yhteistyöstä teollisuuden toimijoiden, jäsenvaltioiden ja komission kesken yhteisten prioriteettien ja muovisektorin kilpailukykyyn ja kiertotalouteen liittyvien haasteiden ratkaisemiseksi. Samalla Suomi korostaa tarvetta huolehtia avoimesta dialogista allianssin sisällä.

Suomi suhtautuu myönteisesti säännöksiin, joilla varmistettaisiin, että EU:sta ja kolmansista maista peräisin olevaan kierrätysmateriaaliin sovellettaisiin vastaavia ihmisten terveyttä, ilmastoa ja ympäristöä koskevia vaatimuksia. Suomi pitää tärkeänä, että sääntelyratkaisuissa huomioidaan unionin kansainväliset velvoitteet.

Kauppaan liittyvien epäreilun ja haitallisen tuontikilpailun välttämiseksi Suomi kannattaa komission tuontivalvontaa, oikeasuhtaisia ja tarpeellisia tuontisuojatoimia tuontisuojaasetusten mukaisten kriteerien täyttyessä, sekä erillisten tullikoodien käyttöönottoa kierrätetylle ja neitseelliselle tuontimuoville.Suomi kannattaa elintarvikekontaktimateriaaleja ja erityisesti kierrätysmuoveja koskevan asetuksen ((EU) 2022/1616) uudistamista ottamalla käyttöön nykyistä tiukemmat, tuontivalvontaa selkeyttävät vaatimukset EU:n alueelle tuotavien kierrätysmuovien vaatimustenmukaisuusasiakirjoille. Tämä loisi perustan omien tullikoodien luomiselle kierrätysmateriaaleille tuontivalvonnan helpottamiseksi, lisäisi oikeusvarmuutta kierrättäjille ja elintarvikekontaktimateriaalien valmistajille, parantaisi kierrätysmateriaalista valmistettujen tuotteiden jäljitettävyyttä ja turvallisuutta sekä loisi tasapuoliset kilpailuolosuhteet kotimaisille ja tuoduille materiaaleille.

Suomi katsoo, että myös elintarvikekontaktimateriaaleja tutkivat valvontalaboratoriot ja elintarvikevalvontaviranomaiset tulisi olla mukana komission järjestämissä kierrätysmateriaaleja koskevissa koulutuksissa.

Suomi pitää tärkeänä tukea kiertotalouden tavoitteita ja muovien kierrätyksen investointeja olemassa olevien tuki-instrumenttien avulla kustannustehokkaalla ja ennakoitavalla tavalla. Lähtökohtaisesti valtiontuet tulisi kohdentaa markkinoiden toimintapuutteisiin vähiten kilpailua vääristävällä tavalla, jotta säilytetään yritysten tasapuoliset toimintaedellytykset sisämarkkinoilla.

Suomi tukee pyrkimystä vauhdittaa muovien kiertotalouden arvoketjujen kehittymistä alueiden välisillä kiertotalouskeskittymillä. Kyseessä on teollisten symbioosin kaltainen, mutta uudenlainen toimintamalli, joten on perusteltua aloittaa keskittymien käyttöönotto pilotilla, jonka tuloksia ja vaikutuksia arvioidaan ennen laajempaa käyttöönottoa.

Aktiivinen koordinaatio, tiedonvaihto ja avoimuus sekä riittävän pitkäjänteinen rahoitus on oleellista keskittymien käyttöönotossa.

Suomi pitää kertakäyttömuovidirektiivin uudelleen tarkastelua tärkeänä ja tukee direktiivin tavoitteita. Suomi katsoo, että direktiivin vaikuttavuutta tulisi pyrkiä parantamaan ja siitä aiheutuvaa tarpeetonta taakkaa viranomaisille ja yrityksille vähentämään. Erityisesti roskaantumisen ehkäisemistä ja siivoamista koskevan laajennetun tuottajavastuun tilalle tulisi harkita kustannustehokkaampia ratkaisuja. Myös direktiivin selkeyteen, toteutettavuuteen, täysimääräiseen täytäntöönpanoon sekä soveltuvuuteen eri jäsenvaltioiden erilaisiin olosuhteisiin tulisi kiinnittää huomiota. Laajennetun tuottajavastuun osalta Suomi pitää tärkeänä varmistaa tuottajien tasapuoliset kilpailuedellytykset EU:n sisällä ja suhteessa kolmansien maiden tuottajiin.

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä muovien kiertotaloudesta

Komission joulukuussa 2025 antama tiedonanto sisältää joukon toimia, jotka tähtäävät muovien kiertotalouden vauhdittamiseen. Muovien kierrätys Euroopassa on vaikeuksissa, koska EU-markkinoille tulee suuria määriä halpaa kierrätettyä ja neitseellistä muovia EU:n ulkopuolelta, mikä vääristää kilpailua ja syrjäyttää eurooppalaisen kierrätysmateriaalin. Lisäksi haasteita tuovat kierrätysmateriaalien pirstaleiset markkinat ja neitseellisten muovien hintavaihtelut. Myös Suomessa muovien kierrätystoiminta on edelleen murrosvaiheessa, eikä pakkausmuoveille asetettua EU:n kierrätystavoitetta ole saavutettu. EU:n kierrätystavoite vuodelle 2025 oli 50 prosenttia ja vuodelle 2030 tavoite on 55 prosenttia. Ratkaisuina kierrätysasteen nostamiseen on esitetty erityisesti kierrätysmarkkinoiden kehittämistä ja kierrätysmateriaalien laadun parantamista. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että muovin kierrätysasteen nostoa Suomessa ja Euroopassa vaikeuttaa osaltaan myös se, että muoviraaka-ainetta käytetään tällä hetkellä merkittävässä määrin jätteenpolttolaitoksissa energiantuotantoon.

Kiertotalous on yksi keskeisistä tekijöistä Euroopan ympäristö- ja ilmastotavoitteiden saavuttamisessa ja olennaisen tärkeä myös Euroopan talouden, liiketoiminnan, kilpailukyvyn ja kestävyyden kannalta. Muovien kiertotaloudessa olisi ensiarvoisen tärkeää, että materiaalit saataisiin pidettyä käytössä turvallisesti ja laadukkaasti mahdollisimman pitkään, tuottaen samalla potentiaalisia päästösäästöjä ja liiketoimintaa. Muovin erityisenä ongelmana on, että uutta neitseellistä muovia on hankittavissa edullisesti, ja samaan aikaan muovin kierrättäminen on suhteellisen tehotonta ja kallista. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan mekaaniseen muovien kierrätykseen perustuvat kierrätysmuoviraaka-aineet ja -tuotteet ovat laadultaan jossain määrin vaatimattomia. Tästä syystä on tärkeää, että myös kemiallinen kierrätys olisi muovien kiertotaloudessa nykyistä laajemmin tunnistettu mekaanista kierrätystä täydentävänä toimintamuotona.

Maa- ja metsätalousvaliokunta nostaa muovin kierrätyksen ohella esiin tarpeen hakea fossiilisille muoveille korvaavia vaihtoehtoja. Fossiilisten raaka-aineiden korvaamiselle on ympäristöpoliittisten perusteiden lisäksi tarvetta haitallisten materiaaliriippuvuuksien katkaisemiseksi ja huoltovarmuuden parantamiseksi. Biopohjaiset muovit ovat erinomainen ratkaisu fossiilisesta öljystä tehdyn muovin korvaamiseen, ja tätä kehitystä voidaan tukea EU-politiikalla. Muun muassa osin EU-rahoitteisessa PlastLife-hankkeessa Luonnonvarakeskus

kehittää biopohjaisiin materiaaleihin, kuten paperiteollisuuden ja pyrolyysiprosessien sivuvirtoihin, perustuvia vaihtoehtoja elintarvikepakkauksille ja maatalouden katemuoveille. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä, että toimia muoveja korvaavien kestävien vaihtoehtojen löytämiseksi jatketaan Suomessa ja EU:ssa.

Elintarvikekontaktimateriaalien sääntely ja muovin kierrätys

Maa- ja metsätalousvaliokunnan toimialan kannalta merkityksellisiä ovat erityisesti komission tiedonannossa kuvatut toimenpiteet, jotka koskevat elintarvikkeiden kanssa kontaktissa olevien materiaalien ja tarvikkeiden sääntelyä. Kierrätysmuovien keskeiset markkinasegmentit kuuluvat nimenomaan elintarvikekontaktimateriaaleihin. Tällä hetkellä vain suljetussa kierrossa mekaanisesti kierrätetty muovi täyttää elintarvikekontaktimateriaaleille asetetun lainsäädännön vaatimukset. Kuten edellä jo on kuvattu, on kemiallinen kierrätys merkittävä ja välttämätön ratkaisu, jotta riittävästi elintarvikekelpoista kierrätysmuovia on saatavilla markkinoilla, kun kierrätysmuovin käyttövelvoitteet tulevat EU:n pakkauksia ja pakkausjätettä koskevan asetuksen myötä voimaan vuonna 2030.

Komission tiedonannon mukaan toimet sisämarkkinoiden vahvistamiseksi kattavat jätedirektiivin nojalla laadittavat muovien EU-laajuiset jätteeksi luokittelun päättymisen (ei enää jätettä, EEJ) kriteerit. Valtioneuvoston kannan mukaan Suomi kannattaa EEJ-kriteerien kehittämistä mekaanisesti käsitellylle muovijätteelle, kuten myös tuotteiden kierrätysmuoviosuuden määrittelyä EU-tasolla. Lisäksi valtioneuvoston kannassa esitetään, että EEJ-kriteerit laaditaan mahdollisimman pian myös kemiallisesti käsitellylle muoville. Maa- ja metsätalousvaliokunta yhtyy valtioneuvoston kantaan ja katsoo, että lisäksi Suomen olisi tärkeää aktiivisesti vaikuttaa kierrätetyn muovin laskentasääntöjen valmisteluun. Laskentasääntöjä tulee kehittää, jotta kemiallisesti kierrätetty muovi voidaan jatkossa laskea mukaan kierrätetyn muovin osuuteen muissakin muovipakkauksissa kuin PET-muovista valmistetuissa kertakäyttöisissä juomapulloissa. EU:n uusi pakkaus- ja pakkausjäteasetus edellyttää komission antavan 31.12.2026 mennessä täytäntöönpanosäädöksen kierrätetyn muovimateriaalin osuuden laskemiseksi kaikkien muovipakkausten osalta.

Elintarvikekosketukseen tarkoitettuja kierrätettyjä muovimateriaaleja ja -tuotteita koskevan asetuksen (EU) 2022/1616 tulevalla muutoksella komission on tarkoitus ottaa käyttöön tiukemmat vaatimukset EU:n alueelle tuotavilta kierrätysmuoveilta edellytettäville asiakirjoille. Näin voidaan komission arvion mukaan parantaa kierrätysmateriaalista valmistettujen tuotteiden jäljitettävyyttä ja turvallisuutta sekä luoda tasapuoliset kilpailuolosuhteet kotimaisille ja tuoduille materiaaleille. Maa- ja metsätalousvaliokunta kannattaa näitä komission esittämiä asetusmuutoksia ja yhtyy valtioneuvoston kannassa esitettyyn näkemykseen, jonka mukaan elintarvikekontaktimateriaalien kierrätyksessä on tärkeää varmistaa terveysriskien hallinta. Komission esittämät vaatimusten tiukennukset tukevat myös tätä tavoitetta.

Kertakäyttömuovidirektiivin uudelleentarkastelu

Komission tiedonannossa nostetaan esiin myös tarve tarkastella tiettyjen muovituotteiden ympäristövaikutuksen vähentämisestä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2019/904 eli niin sanotun SUP- tai kertakäyttömuovidirektiivin toimivuutta. Maa- ja

metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan direktiivin epäselvät määritelmät ovat johtaneet eri jäsenmaissa erilaisiin tulkintoihin. Erityisesti kansainvälisillä markkinoilla toimivien yritysten hallinnollinen taakka on kasvanut, kun soveltamisalaan kuuluviin pakkauksiin liittyvät tulkinnat vaihtelevat jäsenmaiden välillä. Kertakäyttömuoveja koskevan direktiivin uudelleentarkastelun yhteydessä on tärkeää kiinnittää huomiota direktiivin selkeyteen ja yhdenmukaiseen täytäntöönpanoon eri jäsenvaltioissa.

Tiedonannon mukaan komissio julkaisee kertakäyttömuovidirektiivin nojalla täytäntöönpanosäädöksen, joka koskee kierrätetyn muovin osuutta PET-muovista valmistetuissa kertakäyttöisissä juomapulloissa. Maa- ja metsätalousvaliokunnan saaman selvityksen mukaan tämä PET-juomapullojen kierrätetyn muovin pitoisuuden laskentamenetelmiä koskeva täytäntöönpanopäätös hyväksyttiin jätedirektiivin mukaisessa komiteamenettelyn äänestyksessä nopeasti tiedonannon antamisen jälkeen eli 6.2.2026. Päätösluonnos sisältää mekaanisesti kierrätetyn muovin laskentasääntöjen lisäksi säännökset kemiallisesti kierrätetyn muovin massataselaskennasta sekä säännöksen edellytyksistä, joiden täyttyessä kolmansista maista tuotu kulutuksen jälkeinen muovijäte voidaan laskea mukaan PET-juomapullojen kierrätetyn muovin pitoisuuteen. Kuten edellä on todettu, on tärkeää kehittää vastaavia laskentasääntöjä myös muissa muovipakkauksissa kuin PET-muovista valmistetuissa kertakäyttöisissä juomapulloissa.

Maa- ja metsätalousvaliokunta kiinnittää tässä yhteydessä huomiota myös kalastusvälinejätettä koskevan EU-sääntelyn ja sen kansallisen toimeenpanon ongelmiin. Kertakäyttömuovidirektiiviä sovelletaan varsinaisten kertakäyttöisten muovituotteiden lisäksi muovia sisältäviin kalastusvälineisiin. Direktiivi edellyttää kansallisesti asetettavaa kalastusvälinejätteen keräystavoitetta. Tavoitteeksi on Suomessa säädetty jätelain nojalla annetulla valtioneuvoston asetuksella kymmenen prosenttia markkinoille saatettujen kaikkien kalastusvälineiden kokonaispainosta. Painoon lasketaan yksittäisten kalastusvälineiden koko paino mukaan lukien metalliosat. Tämä laskentatapa ei kannusta vähentämään muovien käyttöä kalastusvälineissä tai siirtymään neitseellisistä muovilaaduista kierrätysmuoveihin. Koska kalastusvälineet ovat pääosin kestokulutushyödykkeitä, jätettä syntyy varsin vähän. Käytännössä painavimmat osat kalastusvälineistä eivät päädy keräykseen, koska ne ovat luonteeltaan kulutuskestäviä. Kansallisesti säädetyn kymmenen prosentin keräystavoitteen saavuttaminen on erittäin haastavaa, eikä tavoitteeseen pyrkimistä voida edes muovijätteen määrän vähentämisen näkökulmasta pitää perusteltuna. Valiokunta katsoo, että kymmenen prosentin keräystavoitetta tulee tarkastella uudelleen siten, että se kohdistuu nimenomaan muovijätteeseen.

Juomapakkausten palautusjärjestelmä

Suomessa on juomapakkausten osalta käytössä panttiin perustuva palautusjärjestelmä, jonka avulla pakkaukset saadaan kerättyä kiertoon tehokkaasti. Pakkausten pantillisuus kannustaa kuluttajia palauttamaan tyhjät juomapakkaukset takaisin kiertoon. Silloin pakkaukset eivät päädy sekajätteeseen tai jää ympäristöön, missä ne aiheuttavat haittaa ja vaaraa niin luonnoneläimille kuin lemmikeille. PET-muovipulloista saatavaa kierrätysmateriaalia käytetään uusien pullojen ja muiden tuotteiden valmistamiseen useilla eri teollisuudenaloilla. Muovipullojen palautusaste on vuonna 2024 ollut Suomessa 92 prosenttia, minkä ansiosta myös muovipullojen kierrätysaste on Suomessa maailman huippuluokkaa. EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen tavoitteita pullojen uudelleenkäytettävyydestä on kuitenkin nähty haastavina toteuttaa Suomen nykyisessä panttiin

perustuvassa palautusjärjestelmässä. Maa- ja metsätalousvaliokunta pitää tärkeänä varmistaa, että EU:n sääntely ei jatkossakaan aseta esteitä suomalaisen panttijärjestelmän käytölle.

VALIOKUNNAN LAUSUNTO

Maa- ja metsätalousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

Helsingissä 26.3.2026

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Ritva Elomaa ps
varapuheenjohtaja Anne Kalmari kesk (osittain)
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Tiina Elo vihr (osittain)
jäsen Veronika Honkasalo vas (osittain)
jäsen Janne Jukkola kok (osittain)
jäsen Antti Kangas ps
jäsen Teemu Kinnari kok
jäsen Milla Lahdenperä kok
jäsen Helena Marttila sd (osittain)
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Timo Suhonen sd
jäsen Eerikki Viljanen kesk (osittain)
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina